

T. XXVIII (2025) Z. 3 (79)
ISSN 1509-1074
10.24425/rhpp.2025.156193

**ROCZNIK
HISTORII PRASY POLSKIEJ**

Professor Jerzy Jarowiecki
A biography of a scholar,
teacher of generations
of students, historian
of the press, humanist

**Nauczyciel pokoleń,
historyk prasy, humanista.
Profesor Jerzy Jarowiecki
— sylwetka uczonego**

Instytut Mediów, Dziennikarstwa
i Komunikacji Społecznej
Uniwersytet Jana Kochanowskiego
w Kielcach
ul. Uniwersytecka 17
PL 25-406 Kielce

**Jolanta
CHWASTYK-
-KOWALCZYK**

e-mail: jolanta.chwastyk-kowalczyk@ujk.edu.pl
<https://orcid.org/0000-0002-3463-6432>

Wielu członków Komisji Prasoznawczej Oddziału PAN w Krakowie miało możliwość rozpoczęcia swej drogi naukowej pod kierunkiem prof. dr. hab. Jerzego Jarowieckiego — wybitnego historyka prasy, bibliologa i literaturoznawcy, którego dorobek od dziesięcioleci kształtuje polskie prasoznawstwo. Autor licznych publikacji książkowych i artykułów naukowych, wieloletni organizator życia akademickiego, nauczyciel akademicki, w tym promotor 26 doktorów — Profesor Jarowiecki odgrywa istotną rolę w integracji tego środowiska naukowego.

Jego działalność naukowa, dydaktyczna i organizacyjna, prowadzona w różnych instytucjach i ośrodkach akademickich, pozostaje do dziś nie tylko wzorem zaangażowania, ale także trwałym wkładem w rozwój nauk humanistycznych oraz społecznych. Jubileusz 95. urodzin Profesora stanowi okazję do przypomnienia Jego biografii, dorobku oraz zasług dla nauki polskiej, a także do podziękowania za wieloletnią obecność i wpływ, jaki wywiera na kolejne pokolenia badaczy¹.

Profesor Jerzy Jarowiecki urodził się 27 maja 1930 r. w Borysławiu, w powiecie drohobyckim, w województwie lwowskim jako syn Bronisławy i Stefana. Edukację jednak rozpoczął we Lwowie. Wojna przyczyniła się do znaczących perturbacji w życiu rodzinnym. Z powodu aresztowań najbliższej rodziny dokonanych przez Sowietów i wywózek w głąb ZSRR — od 1941 r. opiekowała się Nim ciotka Helena Jarowiecka. Jeszcze w czasie okupacji niemieckiej w 1945 r. ukończył Polską Szkołę Powszechną Męską im. Henryka Sienkiewicza we Lwowie. Po repatriacji ze Lwowa jesienią 1945 r. zamieszkał w Bytomiu, potem w Wałbrzychu, gdzie ukończył I Państwowe Gimnazjum oraz Liceum im. B. Limanowskiego. Od 1950 r. rozpoczął pracę

¹ Dotychczas ukazały się biografie Jerzego Jarowieckiego: *Wyższa Szkoła Pedagogiczna w Krakowie w 40. roku działalności*, oprac. F. Kiryk, Kraków 1986, s. 47–48. *Kto jest kim w bibliotekoznawstwie i informacji naukowej*, „Poradnik Bibliotekarza” 1986, nr 7/8, s. 27; *Who's who in mass communication*, München – New York – London – Paris 1990, s. 72, poz. 0455; *Współcześni pisarze i badacze literatury. Słownik biograficzny*, t. 3, Warszawa 1994, s. 385–388; *Marquis Who's Who in the World*, 13 wyd. Biographical, New York 1956; toż wyd. 14, 1966; *Men of Achievement*, 17 wyd., Cambridge 1966; *Dictionary of International Biography*, 25 wyd., Cambridge 1996; S. Frycie, *Współczesna nauka o literaturze dla dzieci i młodzieży i jej przedstawiciele*, Piotrków Trybunalski 1996, s. 113–117; *Literatura. Prasa. Biblioteka. Studia i szkice ofiarowane profesorowi Jerzemu Jarowieckiemu w 65-lecie urodzin i 40-lecie pracy naukowej*, pod red. J. Szockiego i K. Woźniakowskiego, Kraków 1997, s. 9–28.

jako nauczyciel i włączył się w akcję walki z analfabetyzmem, zostając przewodniczącym Komisji Rejonowej. W latach 1951–1953 odbył zasadniczą służbę wojskową, następnie w okresie 1953–1957 studiował polonistykę w Wyższej Szkole Pedagogicznej w Krakowie. Odtąd jego życie związane było z nauką, początkowo w Akademii Wychowania Fizycznego w Krakowie, a następnie na WSP w Krakowie oraz w innych uczelniach. W 1964 roku uchwałą Rady Wydziału Filologiczno-Historycznego macierzystej uczelni uzyskał stopień doktora nauk humanistycznych. Został zatrudniony jako adiunkt i pracował na tym stanowisku do końca lutego 1968 roku, następnie jako starszy wykładowca, a od kwietnia 1971 r. — jako docent kontraktowy w Zakładzie Literatury Polskiej Instytutu Filologii Polskiej. W 1978 roku uzyskał stopień doktora habilitowanego i został mianowany docentem etatowym w strukturach tegoż Instytutu.

Profesor Jerzy Jarowiecki pracę naukową łączył z dydaktyką i działaniami organizacyjnymi. Kierował m.in.: Międzywydziałowym Zakładem Badań i Studiów nad Dydaktycznymi Problemami Pracy WSP (1966–1971), przekształconym w Międzyuczelniany Ośrodek Metodyczny Studiów dla Pracujących Wyższych Uczelni Pedagogicznych (1972–1975), Centralnym Ośrodkiem Metodycznego Kształcenia i Doskonalenia Nauczycieli przy WSP w Krakowie (dyrektor 1976–1978); Samodzielnym Zakładem Bibliotekoznawstwa, przekształconym w Instytut Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej (1978–2000).

W lutym 1985 roku Rada Państwa na wniosek Rady Wydziału Humanistycznego Wyżej Szkoły Pedagogicznej w Krakowie nadała doc. dr. hab. Jerzemu Jarowieckiemu tytuł naukowy profesora nadzwyczajnego nauk humanistycznych, a minister nauki i szkolnictwa wyższego z dniem 1 marca 1985 roku mianował go na stanowisko profesora w Wyższej Szkole Pedagogicznej w Krakowie.

Profesor Jerzy Jarowiecki umiejętnie łączył aktywność badawczą z zaangażowaniem organizacyjnym, podejmując liczne inicjatywy instytucjonalne i wnosząc istotny wkład w rozwój instytucji, którymi kierował. Od 1969 roku był członkiem komitetu redakcyjnego „Roczników Naukowo-Dydaktycznych WSP” i jego sekretarzem. Przez rok kierował Wydawnictwem Naukowym WSP w Krakowie. Przez wiele lat był członkiem Senatu WSP. W latach 1987–1990 pełnił funkcję prorektora tej uczelni. W 1985 roku zorganizował z kolei na Uniwersytecie Szczecińskim Instytut Filologii Polskiej i został jego dyrektorem. Funkcję tę sprawował do 1990 roku.

W 1994 roku prof. Jerzy Jarowiecki powołany został na stanowisko dyrektora Centralnego Ośrodka Metodycznego Studiów Nauczycielskich, w którym przewodniczył Zespołowi Kierunkowemu Bibliotekoznawstwa. Funkcję tę łączył z kierowaniem Katedrą Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej. Rok później założył nowe czasopismo pedeutologiczne, kwartalnik „Biuletyn Informacyjny Centralnego Ośrodka Metodycznego Studiów Nauczycielskich”. Od 2004 r. związany był z Katedrą Dziennikarstwa (kierownik w latach 2004–2009) Wyższej Szkoły Zarządzania „Edukacja” we Wrocławiu. Pracował także w Katedrze Dziennikarstwa i Komunikacji

Spółecznej Małopolskiej Szkoły Wyższej im. J. Dietla w Krakowie, w której pełnił funkcję prorektora (2011–2012). Prowadził ponadto wykłady m.in. na Uniwersytecie Jagiellońskim (1979–1981), Uniwersytecie Śląskim (1982–1983) oraz w Akademii Polonijnej w Częstochowie (2002).

Czynnie współpracował z Oddziałem PAN w Krakowie, z Komisją Historyczno-literacką, Komisją Pedagogiczną, ale przede wszystkim z Komisją Prasoznawczą. Z Komisją Prasoznawczą Profesor związał się w 1984 roku, obejmując funkcję jej sekretarza naukowego — był to początek istotnego etapu jego działalności organizacyjno-naukowej. W październiku 1993 roku Profesor został wybrany na przewodniczącego Komisji Prasoznawczej Oddziału PAN w Krakowie. Funkcję tę pełnił przez kilka kolejnych kadencji aż do 2003 roku, kiedy to — z uwagi na pogarszający się stan zdrowia — złożył rezygnację². Zaznaczyć należy, że w 2023 r. Komisja Prasoznawcza obchodziła swoje 50-lecie istnienia, co zostało uświetnione międzynarodową konferencją naukową pod hasłem „Prasa vs książka. Od konkurencji do konwergencji” w dniach 24–25 listopada 2022 roku, której Profesor Jarowiecki był gościem honorowym. Poza badaczami krajowymi wzięli w niej udział badacze z Ukrainy, Litwy, Wielkiej Brytanii, Czech, Słowacji i Tajwanu³.

Od momentu objęcia przez prof. Jerzego Jarowieckiego kierownictwa Komisji Prasoznawczej Oddziału PAN w Krakowie działalność naukowa tego gremium zyskała regularny charakter — posiedzenia odbywają się systematycznie raz w miesiącu (z wyłączeniem przerw wakacyjnych), początkowo stacjonarnie w siedzibie Oddziału przy ul. św. Jana 28 w Krakowie, a od czasu pandemii COVID-19 — również w formule hybrydowej. Niewątpliwie Pan Profesor zaktywizował i zintegrował środowisko historyków prasy.

Do istotnych osiągnięć Jubilata w zakresie kształcenia młodej kadry naukowej należy wypromowanie 26 doktorów, co stanowi wymierny wkład w rozwój polskiego środowiska prasoznawczego i medioznawczego. Miał umiejętność wyłuskiwania ludzi z dużym potencjałem intelektualnym, a przy tym bardzo pracowitych. Profesor stawiał wysokie wymagania, lecz jednocześnie chętnie dzielił się swoją wiedzą, udzielał merytorycznego i metodologicznego wsparcia, wskazywał wartościowe źródła oraz literaturę. Imponująca erudycja i znakomita pamięć Profesora do

² *Sprawozdanie z działalności Komisji Prasoznawczej za rok 1973*, Kraków 10 stycznia 1974 r., s. 1–2; M. Glogier, *Komisja Prasoznawcza Oddziału PAN w Krakowie w latach 1973–1998...*, s. 304; *Sprawozdanie z działalności Oddziału i Zarządu Administracyjnego PAN w Krakowie za rok 1973–1981*; „Rocznik Oddziału PAN w Krakowie za rok 1982” aż do: za rok 1994; *Skład osobowy Oddziału PAN i Komisji Naukowych*. Kraków: wrzesień 1975, lipiec 1985, wrzesień 1995; *Sprawozdanie z działalności Oddziału i Zarządu Administracyjnego PAN w Krakowie za rok 1995, 1996*; *Sprawozdania z Posiedzeń Komisji Naukowych PAN Oddział w Krakowie*, t. XVII, 1973 – t. XL 1996; *Sprawozdania z działalności Komisji Naukowych PAN Oddział w Krakowie*, „Rocznik Historii Prasy Polskiej” 1997–2022.

³ J. Chwastyk-Kowalczyk, *50 lat Komisji Prasoznawczej PAN Oddział Kraków (1973–2022)*, „Rocznik Historii Prasy Polskiej” 2023, z. 2, s. 5–20.

dzisiaj budzą autentyczny podziw. Praca nad rozprawą doktorską pod jego opieką stanowiła nie tylko intelektualne wyzwanie, ale również wzorzec postępowania wobec własnych uczniów. Etyczne podejście do badań i relacji akademickich wpisywało się w naturalny sposób w ten proces. Odmienność poglądów politycznych nie miała nigdy wpływu na jakość relacji mistrz – uczeń.

Wielu byłych doktorantów Profesora, pracujących nadal naukowo, obecnie jest już profesorami belwederskimi, pozostali wyróżniają się w obszarach, na których funkcjonują zawodowo. To właśnie ci ludzie stanowią trzon działającej Komisji Prasoznawczej Oddziału PAN w Krakowie. Badacze z różnych uniwersytetów w Polsce, takich jak Białystok, Gdańsk, Katowice, Kielce, Kraków, Opole, Rzeszów, Toruń, Warszawa, Wrocław, Zielona Góra, stopniowo włączali się na stałe do prac Komisji. Komisja Prasoznawcza stała się forum wymiany intelektualnej początkowo prasoznawców, by ewoluować do najszerzej pojętego medioznawstwa. Wszechobecna konwergencja mediów w naturalny sposób poszerzyła krąg zainteresowań badaczy o media — stare (radio, telewizja, czasopisma drukowane) i — nowe (Internet) oraz nowe media (np. platformy internetowe, gry), a także zagadnienia z zakresu public relations. Na jakość merytoryczną pracy Komisji niewątpliwie wpłynęła osobowość i styl pracy prof. Jerzego Jarowieckiego. 14 listopada 2017 roku na uroczystym posiedzeniu z okazji 60-lecia Oddziału Krakowskiego PAN przyznano, że Komisja Prasoznawcza jest najaktywniejszą ze wszystkich komisji działających w jego strukturach.

Od 1998 roku do dzisiaj — dzięki zabiegom Profesora Jerzego Jarowieckiego — ukazuje się organ prasowy Komisji „Rocznik Historii Prasy Polskiej”, w którym publikowane są m.in. rozprawy prezentowane na posiedzeniach naukowych Komisji. Profesor Jerzy Jarowiecki był wieloletnim redaktorem naczelnym pisma (od 1998), a od 2017 roku jest jego redaktorem honorowym.

50 lat funkcjonowania Komisji Prasoznawczej w zmieniających się w Polsce warunkach społeczno-polityczno-gospodarczych jest imponujące. Można zaryzykować stwierdzenie, że tych ludzi połączyła pasja nauki, uprawiania jej wspólnie i dzielenia się jej wynikami. Większość znalazła się w kręgu oddziaływania prof. Jerzego Jarowieckiego. Stworzone w latach 70. XX w. forum skupiające badaczy rozproszonych w rozmaitych instytucjach działa nadal i umie dostosować się do aktualnych wyzwań społecznych i naukowych. Nieustannie prowadzona jest interdyscyplinarna debata na temat obecnej sytuacji mediów o tradycyjnym rodowodzie (prasa i książka) wśród współczesnych środków masowego przekazu w dobie rewolucji technologicznej oraz prezentacja kierunków i osiągnięć badań w zakresie koegzystencji / konkurencji intermedialnej i intramedialnej tych mediów w perspektywie historycznej (książka — prasa — nowe technologie), jak również wpływu na nie współczesnych przemian komunikacyjno-informacyjnych⁴.

⁴ J. Chwastyk-Kowalczyk, *Sprawozdanie z działalności Komisji Prasoznawczej Oddziału PAN w Krakowie za rok 2020*, „Rocznik Historii Prasy Polskiej” 2021, z. 2 (62), s. 199–202.

Innym wydarzeniem zainicjowanym przez prof. Jerzego Jarowieckiego, które przerodziło się w wieloletni cykl międzynarodowych spotkań naukowych i wymiany intelektualnej, była konferencja pod hasłem „Książki, czasopisma, biblioteki Krakowa i Lwowa XIX i XX wieku”, której pierwsza edycja odbyła się w dniach 7–8 maja 1986 roku w Krakowie w Wyższej Szkole Pedagogicznej im. KEN (obecnie Uniwersytet Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie)⁵. Spotkania te kontynuowano w cyklu dwuletnim (10. edycja odbyła się we Lwowie), a co najważniejsze, skupiły badaczy najszerzej pojętych mediów z kraju i z zagranicy. Wielu uczonych z różnych ośrodków akademickich w Polsce, biorących wcześniej udział w tych konferencjach w kolejnych latach aplikowało do członkostwa w Komisji Prasoznawczej. I działają w niej do dzisiaj.

Praca dydaktyczna prof. Jerzego Jarowieckiego obejmowała szeroki zakres: historię literatury polskiej (od staropolskiej po wiek XIX), wykłady kursowe, monograficzne, seminaria dyplomowe i magisterskie, historię prasy polskiej — na różnych uczelniach krakowskich, szczecińskich, wrocławskich, kieleckich, rzeszowskich, katowickich. Profesor był także członkiem Rady ds. Kształcenia Nauczycieli Ministerstwa Edukacji Narodowej.

Za kluczowy obszar aktywności Jubilata należy uznać Jego wieloletnią działalność naukowo-badawczą. Zainteresowania badawcze Profesora koncentrują się wokół kilku zasadniczych obszarów, obejmujących literaturę polską XIX i XX wieku, prasę lwowską, prasę konspiracyjną — w tym szczególnie krakowską — literaturę publikowaną na łamach czasopism w latach 1939–1945, a także czasopisma adresowane do dzieci i młodzieży. Jest autorem ponad 475 publikacji naukowych⁶, w tym 31 książek, które wnoszą wiele nowych treści do stanu wiedzy z zakresu medioznawstwa, prasoznawstwa, historii, literaturoznawstwa, socjologii, politologii.

Początkowe zainteresowania naukowe Profesora skupiały się na powieściach historycznych Józefa Ignacego Kraszewskiego. Jego rozprawa doktorska pt. *Źródła i klasyfikacja historycznych powieści Józefa Ignacego Kraszewskiego z czasów stanisławowskich* napisana pod kierunkiem prof. dr. hab. Wincentego Danki zyskała uznanie recenzentów doc. dr. Jana Kijasa z Uniwersytetu Jagiellońskiego i prof. dr. hab. Jana Nowakowskiego z WSP w Krakowie. W recenzjach rozprawy doktorskiej podkreślano zarówno erudycję autora, jak i jego umiejętność syntetycznej analizy zgromadzonego materiału, co zaowocowało nadaniem Jerzemu Jarowieckiemu 23 kwietnia 1964 roku stopnia doktora nauk humanistycznych. W 1991 roku, na podstawie tej dysertacji, opublikował monografię pt. *O powieści historycznej*

⁵ J. Jarowiecki, *Słowo wstępne*, [w:] *Kraków – Lwów. Książki, czasopisma, biblioteki XIX i XX wieku*, t. 5, pod red. J. Jarowieckiego, Kraków 2001, s. 7.

⁶ Zob. U. Lisowska-Kożuch, E. Wójcik, G. Wrona, *Jerzy Jarowiecki : bibliografia publikacji z lat 1956–2010*, Katowice 2011; E. Wójcik, *Bibliografia publikacji profesora zw. dra hab. Jerzego Jarowieckiego. Cz. IV za lata 2011–2024*, „Rocznik Historii Prasy Polskiej” 2025, z. 3, s. 15–19.

J.I. Kraszewskiego. Równolegle prowadził badania nad twórczością Władysława Reymonta w zakresie powieści historycznej.

Innym kierunkiem zainteresowań badawczych Profesora stała się literatura, życie literackie oraz prasa lat wojny i okupacji. Wyniki swych dociekań ogłaszał w formie artykułów naukowych m.in. w: „Rocznikach Historii Czasopiśmiennictwa Polskiego”, „Kwartalniku Historii Prasy Polskiej”, „Zeszytach Prasoznawczych”, „Rocznikach Naukowo-Dydaktycznych WSP” (Kraków), „Pracach Humanistycznych Rzeszowskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk”, „Ruchu Literackim”, „Roczniku Komisji Historycznoliterackiej Oddział PAN Kraków”, „Zeszytach Naukowych UJ”, „Pracach Uniwersytetu Poznańskiego”, „Dydaktyce Szkoły Wyższej”, „Ruchu Pedagogicznym”, „Oświacie i Wychowaniu”, a także w „Prasie Polskiej”, „Przeglądzie Humanistycznym”, „Życiu Literackim”. Prezentował je również na posiedzeniach naukowych Komisji Oddziału PAN w Krakowie oraz na licznych konferencjach naukowych i sympozjach.

Za swoje dokonania naukowe, dydaktyczne i organizacyjne Profesor był wielokrotnie nagradzany i wyróżniany przez władze państwowe, uczelni oraz miasta Krakowa.

Nie sposób opisać zawartość wszystkich książek prof. Jerzego Jarowieckiego w tak krótkiej prezentacji. Przywołajmy zatem kilka. O prasie konspiracyjnej Krakowa i tzw. dystryktu krakowskiego Jerzy Jarowiecki napisał cztery książki: *Prasa podziemna w latach 1939–1945* (Kraków 1977), *Z badań nad polską prasą konspiracyjną w latach 1939–1945* (Wrocław 2013), *Katalog krakowskiej prasy konspiracyjnej lat 1939–1945* (Kraków 1978), *Konspiracyjna prasa w Krakowie w latach okupacji hitlerowskiej* (Kraków 1980). Ostatnia z tych publikacji stanowiła zmodyfikowaną wersję rozprawy habilitacyjnej (tytuł uzyskał w 1977 r.) i została opracowana na podstawie dotąd nieznanymi źródeł archiwalnych polskiego podziemia oraz dokumentów administracji niemieckiej. Profesor ustalił kilkanaście konspiracyjnych redakcji, wydawnictw, anonimowych autorów rozstrzelanych podczas okupacji w Krakowie. Prace te świadczą o pełnym opanowaniu warsztatu naukowego, erudycji i umiejętności dokonywania syntezy. Jest także autorem opracowania pt. *Prasa w Polsce w latach 1939–1945* zawartego w zbiorowej pracy, w pomocniczym źródle informacyjnym, jakim jest IV tom *Historii prasy polskiej* pod red. Jerzego Myślińskiego, Jerzego Jarowieckiego, Andrzeja Notkowskiego (s. 9–142; Warszawa 1981). Kolejno ukazywały się publikacje: *Literatura i prasa w czasie okupacji hitlerowskiej* (Kraków 1983), *Literatura pokolenia wojennego. Materiały do bibliografii za lata 1945–1980* (współautor, Kraków 1991), *Bibliografia opracowań prasy konspiracyjnej ukazującej się w Polsce w latach 1939–1945* (współautor, Kraków 1993), *Polska prasa konspiracyjna (1939–1945) i Powstania Warszawskiego w zbiorach Biblioteki Jagiellońskiej* (współautor, Kraków 1995), *Studia nad prasą polską XIX i XX wieku*, (Kraków 1997), *Polska bibliografia prasoznawcza 1986–2001* (współautor, Kraków 2005).

Praca zatytułowana *Bibliografia metodyki nauczania języka polskiego* (Warszawa 1975) wpisała się w nurt unowocześniania procesu kształcenia w szkole wyższej i modernizacji systemu oświaty w Polsce. Pod jego redakcją i przy współautorstwie ukazały się również: *Funkcjonowanie bibliotek szkolnych. Raport z badań* (współautor, Kraków 1990), *Funkcjonowanie bibliotek szkolnych w Polsce w latach 1945–1989* (Kraków 1991), *Kształcenie bibliotekarzy szkolnych* (Kraków 1993).

Innymi obszarami zainteresowań badawczych Profesora stały się czasopisma dla dzieci i młodzieży, czasopisma pedagogiczne, wreszcie prasa lwowska oraz krakowska. Najnowsze opracowania obejmują następujące pozycje: *Czasopisma dla dzieci i młodzieży oraz prasa młodzieżowa w Polsce w latach 1918–2000* (Wrocław 2016). Jest to dzieło obszerne, nasycone faktografią i znakomicie udokumentowane, z sugerowaną typologią omawianego segmentu czasopiśmienniczego⁷. Autor świadom ograniczeń badawczych, takich jak przykładowo niemożność ustalenia wysokości nakładów, często wydawców, kręgu odbiorców, dysproporcji geografii wydawniczej, niejednokrotnie przypominał o konieczności zgłębienia i uzupełnienia podjętych przez Niego wątków przez innych historyków prasy. Dużym walorem poznawczym są tabele, które dobrze wizualizują omawiane treści. Równie ważny i imponujący jest indeks 1009 tytułów czasopism wzmiankowanych czy omówionych w pracy. I chociaż indeks nazwisk nie obejmuje autorów i redaktorów wymienionych w przypisach i bibliografii, zamyka się w trzech kolumnach na dziewięciu stronach.

Najistotniejsze publikacje systematyzujące i opisujące dorobek polskiego czasopiśmiennictwa i innego we Lwowie to *Prasa lwowska w latach 1864–1918: bibliografia* (Kraków 2002) oraz nagrodzona przez jury „Przeglądu Wschodniego” w kategorii „Dzieło Krajowe” za 2022 rok — *Prasa we Lwowie w latach 1918–1945* (Warszawa 2022), będąca naturalnym ciągiem i uzupełnieniem poprzedniej książki. W tym opracowaniu prof. Jerzy Jarowiecki zaktualizował i zweryfikował swoje wcześniejsze konstatacje prezentowane w artykułach oraz publikacjach zwartych. Należy podkreślić, że wypracowany przez lata rzetelny warsztat badawczy pozwolił Mu na sformułowanie nowych wniosków, choć zaznaczył we *Wstępie*, że temat prasy lwowskiej nie został wyczerpany.

Miarą szacunku, jakim darzony bywa Profesor Jerzy Jarowiecki w środowisku naukowym, jest samo ukazanie się nagrodzonej przez „Przegląd Wschodni” publikacji. Do jej wydania w znacznym stopniu przyczyniła się determinacja dawnego doktoranta Profesora, literaturoznawcy, dziennikarza, edytora, historyka i krytyka teatru,

⁷ J. Chwastyk-Kowalczyk (rec.), Jerzy Jarowiecki, *Czasopisma dla dzieci i młodzieży oraz prasa młodzieżowa w Polsce w latach 1918–2000*, Wrocław 2016, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Zarządzania „Edukacja”, ss. 311, ISBN 978-83-64389-61-0, „Rocznik Historii Prasy Polskiej” 2016, z. 3 (43), s. 137–142. Por.: W. Sonczyk (rec.), Jerzy Jarowiecki, *Czasopisma dla dzieci i młodzieży oraz prasa młodzieżowa w Polsce w latach 1918–2000*, Wrocław 2016, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Zarządzania „Edukacja”, ss. 311, ISBN 978-83-64389-61-0, „Studia Medioznawcze” 2020, z. 4, s. 157–161.

bibliotekoznawcy, animatora kultury, autora wielu książek i artykułów, dr. Andrzeja Bucka, wieloletniego dyrektora Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej im. C. Norwida w Zielonej Górze. Wydanie zostało sfinansowane właśnie przez Wojewódzką i Miejską Bibliotekę Publiczną im. C. Norwida w Zielonej Górze oraz Wydawnictwo Naukowe i Edukacyjne Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich w Warszawie.

Publikacja prof. Jerzego Jarowieckiego dowodzi, że prasa lwowska omawianego okresu wpisywała się w system kultury polskiej. Odgrywała niebagatelną rolę w kształtowaniu postaw patriotycznych, w podtrzymywaniu tradycji i kształtowaniu poczucia tożsamości narodowej oraz obywatelskiej, informowała, poszerzała wiedzę czytelników, wreszcie dostarczała rozrywki. Nie do przecenienia jest miejsce tego czasopiśmiennictwa, tak wnikliwie omówionego przez Profesora Jerzego Jarowieckiego, w procesie komunikacji społeczno-obywatelskiej w analizowanych latach 1918–1945.

Wieloletnia perspektywa badawcza, zastosowana metodologia, interdyscyplinarne podejście, wreszcie erudycja Uczonego pozwoliła wyodrębnić, przeanalizować i dokonać syntezy najistotniejszych procesów prasowych zachodzących we Lwowie w okresie podanym w tytule publikacji. Przywołana w niej bibliografia jest imponująca, stanowi wartość samą w sobie. Reasumując: monografia autorstwa Profesora wnosi wiele uzupełnień i nowych treści do stanu wiedzy z zakresu medioznawstwa, prasoznawstwa, historii, socjologii, politologii.

Warto podkreślić, że Autor przedstawił nam interesujące, wielowątkowe opracowanie, ważne i potrzebne, analizujące bogaty rynek czasopiśmienniczy wielokulturowego Lwowa, miasta, które przed rokiem 1939 było czwartym co do wielkości ośrodkiem wydawniczo-prasowym w Drugiej Rzeczypospolitej. W naszej pamięci historycznej Lwów zapisał się jako miejsce traumatycznych wydarzeń, skrzętnie podsycanych najpierw przez zaborców, a później przez okupantów. To prasa właśnie, będąc bieżącą kroniką wydarzeń, odzwierciedla wszystkie procesy społeczne, w tym w obszarze kultury, polityki, nauki, gospodarki i in.

Członkowie Komisji Prasoznawczej urządzili uroczystą promocję tej książki w gmachu Uniwersytetu Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie 16 marca 2023 r. Profesora Jarowieckiego swoim przybyciem uhonorowało wielu gości, dawni współpracownicy oraz sympatycy Jego książek. Na spotkaniu Profesor podpisał ich wiele. Uroczystość prowadzili prof. dr hab. Jolanta Chwastyk-Kowalczyk i dr Andrzej Buck.

Należy podkreślić, że publikacja zdobyła ważne nagrody:

1. Nagrodę kwartalnika naukowego „Przeglądu Wschodniego” XXX edycji za rok 2022 w kategorii „Dzieła Krajowe” — za najlepszą książkę naukową o tematyce wschodnioeuropejskiej. Laudację na uroczystym wręczeniu nagród 25 marca 2023 roku w historycznej Sali Senatu Pałacu Kazimierzowskiego Uniwersytetu Warszawskiego wygłosiła prof. dr hab. Jolanta Chwastyk-Kowalczyk.
2. Nagrodę naukową SBP im. Adama Łysakowskiego za rok 2022 w kategorii „Prace o charakterze teoretycznym, metodologicznym, źródłowym”.

3. Wyróżnienie Rektora Uniwersytetu Warszawskiego w Konkursie ACADEMIA 2023 dla Publikacji akademickiej w dziedzinie nauk społecznych i humanistycznych.

Wypada zaznaczyć, że wigor intelektualny Profesora Jerzego Jarowieckiego trwa nieprzerwanie, a przejście na emeryturę w 2011 roku nie spowolniło jego aktywności naukowej, o czym świadczyć może sukces wspomnianej powyżej książki. Poza tym z *Bibliografii publikacji profesora zw. dra hab. Jerzego Jarowieckiego. Cz. IV za lata 2011–2024* opracowanej przez dr Ewę Wójcik⁸ wynika, że Profesor nadal pracuje naukowo. Uczestniczy w pracach komitetów i rad naukowych wielu czasopism krajowych, pisze artykuły, recenzje wydawnicze książek naukowych, sporządza biogramy, pracuje nad kolejnymi książkami. Profesor Jerzy Jarowiecki opracował również kompleksową monografię poświęconą Eugeniuszowi Kolance – redaktorowi konspiracyjnych czasopism krakowskich z okresu II wojny światowej: satyrycznego tygodnika „Na ucho” oraz społeczno-literackiego pisma „Watra”. Publikację zatytułowano *Eugeniusz Kolanko „Bard”. Poeta i konspirator*. Edycji podjął się niestrudzony dr Andrzej Buck, a wydana została przez Wydawnictwo Naukowe i Edukacyjne SBP w Warszawie w Serii Historycznej (14). Uroczysta promocja książki z udziałem Profesora Jarowieckiego on-line odbyła się w Zielonej Górze w Wojewódzkiej i Miejskiej Bibliotece Publicznej im. Cypriana Norwida w ramach konferencji „Miasto starsze niż prasa III” 17 października 2025 roku.

Doskonałym wprowadzeniem do zagadnień historii konspiracyjnego harcerstwa w najnowszej książce Profesora jest Jego artykuł pt. *Prasa Szarych Szeregów (Związku Harcerstwa Polskiego) w latach 1939–1945* (szkic przeglądowy) opublikowany w „Roczniku Historii Prasy Polskiej” (2015)⁹, jak również wcześniejsze ustalenia¹⁰. Poznajemy z nich wyniki badań nad polską prasą konspiracyjną, ukazującą się w latach 1939–1945, wydawaną przez Związek Harcerstwa Polskiego działający pod kryptonimem Szare Szeregi. Ciekawe, jakie jeszcze wyzwania postawi przed sobą Profesor Jerzy Jarowiecki i czym nas zaskoczy.

Wyrażamy naszą głęboką wdzięczność Profesorowi Jerzemu Jarowieckiemu za wszystko, co uczynił dla środowiska naukowego, za liczne inspiracje i inicjatywy, które na trwałe wpisały się w historię badań prasoznawczych, a przede wszystkim za Jego obecność, autorytet i niezmienną życzliwość.

⁸ E. Wójcik, *Bibliografia publikacji profesora zw. dra hab. Jerzego Jarowieckiego. Cz. IV za lata 2011–2024*

⁹ J. Jarowiecki, *Prasa Szarych Szeregów (Związku Harcerstwa Polskiego) w latach 1939–1945* (szkic przeglądowy), „Rocznik Historii Prasy Polskiej” 2015, z. 4 (40), s. 37–56.

¹⁰ J. Jarowiecki, *Krakowskie pismo satyryczne „Na ucho” 1943–1944*, „Rocznik Naukowo-Dydaktyczny WSP w Krakowie” 1966, z. 24, s. 73–111; tenże, „*My w słońcu wierszy nie piszemy*” (Rzecz o Jerzym Szewczyku „Szarzyńskim”), „Rocznik Naukowo-Dydaktyczny, z. 56, Filologia Polska. Prace Historyczno-literackie WSP Kraków” 1975, t. 6, s. 269–292.